

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Tekstowe wykładniki kategorii rodzaju rzeczowników nieodmiennych w języku rosyjskim

Author: Ewa Straś

Citation style: Straś Ewa. (2005). Tekstowe wykładniki kategorii rodzaju rzeczowników nieodmiennych w języku rosyjskim. W: M. Borek i H. Fontański (red.), *Leksyka i gramatyka w tekście : konfrontatywne studia rusycystyczne*" (S. 106-116). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Ewa STRAŚ
Katowice–Sosnowiec

Tekstowe wykładniki kategorii rodzaju rzeczowników nieodmiennych w języku rosyjskim

Kategoria rodzaju – podstawowa kategoria imienna – została mniej lub bardziej szczegółowo omówiona we wszystkich gramatykach języka rosyjskiego. W każdym podręczniku gramatyki omówione zostały zasady klasyfikowania w obrębie tej kategorii rzeczowników nieodmiennych. Można zatem odnieść wrażenie, że system językowy jest przygotowany na przyjęcie i określenie co do rodzaju nowych, wchodzących do niego jednostek. Jeśli jednak przyjrzeć się bliżej temu zagadnieniu, zwłaszcza pod kątem norm i poprawności językowej, to można dostrzec szereg problemów, z którymi system językowy przy ustalaniu kategorii gramatycznej rodzaju musi sobie poradzić. Prace dotyczące tej problematyki najczęściej prezentują te wyrazy obcego pochodzenia, które do języka trafiły już dosyć dawno, a więc zostały przez system językowy, nie bez pewnych zastrzeżeń, przyswojone¹. Opracowania wydane w końcu lat siedemdziesiątych z przyczyn oczywistych nie obejmują nowej leksyki, która stanowi przedmiot naszego zainteresowania. W niniejszym artykule leksyka ta reprezentowana jest przez grupę rzeczowników nieodmiennych obcego pochodzenia, funkcjonujących w systemie leksykalnym języka rosyjskiego, jak też i tych, które znajdują się na drodze do uzyskania statusu zapożyczenia. Materiał językowy poddany analizie pochodzi głównie z czasopisma «Огонек» z roku 2001. Niektóre

¹ Пор. Л.К. Граудина, В.А. Ицкович, Л.П. Катлинская: *Грамматическая правильность русской речи. Опыт частотно-стилистического словаря вариантов*. Москва 1976; К.С. Горбачевич: *Нормы современного русского литературного языка*. Москва 1978.

z prezentowanych wyrazów zostały już jednak odnotowane w słownikach języka rosyjskiego². Z tych też słowników pochodzi część komentarzy gramatycznych.

W niniejszym artykule spróbujemy prześledzić, w jaki sposób kategoria rodzaju funkcjonuje w tekstach prasowych i jakie problemy stwarza użycie w nich wyrazów nieodmiennych obcego pochodzenia. Nasze rozważania skoncentrujemy przede wszystkim na gramatycznej kategorii rodzaju, choć problemy związane z kategorią liczby i przypadku mogą pojawić się jako drugoplanowe.

Wyrazy zapożyczone, np. *лейбл, модератор, рация, пиццерия*, wchodząc do systemu języka rosyjskiego, otrzymują kategorię rodzaju, przypadku i liczby. Wyznacznikiem przynależności rzeczownika do kategorii rodzaju jest jego końcówka: zerowa kwalifikuje rzeczownik do rodzaju męskiego, *-a* – do rodzaju żeńskiego. Tego typu rzeczowniki są odmienne. Jeśli jednak przyswajany wyraz ma inny element finalny (*-e, -o, -u, -y*), to trafia do grupy rzeczowników nieodmiennych, gdzie również powinien zostać sklasyfikowany pod względem rodzaju gramatycznego. W tym wypadku rodzaj zależy od semantyki słowa, a w tej z kolei najważniejsza jest żywotność / nieżywotność. Rodzaj gramatyczny rzeczowników żywotnych wykazuje zgodność z rodzajem naturalnym nazywanych przez nie osób lub zwierząt. Natomiast znakomita większość rzeczowników nieżywotnych odnosi się do rodzaju nijakiego. Rodzaj gramatyczny rzeczownika jest zatem w większości wypadków określany na podstawie wykładników morfologicznych, niezależnie od semantyki wyrazu (wyjątek stanowią rzeczowniki żywotne). Jest on przynależny słowu samemu w sobie, wyodrębnionemu z kontekstu, a więc w pozycji izolowanej. Nie ulega jednak wątpliwości, że rzeczowniki używane w zdaniu wchodzą w związki syntagmatyczne, a więc ich rodzaj jest określany poprzez łączliwość z odpowiednimi formami fleksyjnymi przymiotników, czasowników lub liczebników. W ogromnej większości wypadków rodzaj gramatyczny rzeczowników użytych w tekście, określony na drodze syntaktycznej, zgadza się z rodzajem zapisanym w słowniku, a w przypadku nieodnotowania danego wyrazu przez słowniki – z przedstawionymi zasadami. Zilustrujemy to kilkoma przykładami. Jeśli dany wyraz odnosi się do męczyzny, to uzyskuje gramatyczną kategorię rodzaju zgodną z płcią, np.:

² W artykule wykorzystano dane z następujących słowników: *Толковый словарь русского языка конца XX века*. Ред. Г.Н. Скляревская. Санкт-Петербург 1998 [dalej: TS]; *Новые слова и значения. Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 70-х годов*. Ред. Н.З. Котелова. Москва 1984 [dalej: NSZ]; *Словарь новых слов русского языка 1950–1980*. Ред. Н. Котелова. Санкт-Петербург 1995 [dalej: SNS]; *Словарь иностранных слов*. Ред. И.А. Васюкова. Москва 1998 [dalej: SIS]; *Словарь русского языка*. Т. 1–4. Ред. А.П. Евгеньева. Москва 1981–1984 [dalej: MAS].

Ив Монтан, французский шансонье...

(№ 51, s. 61)³

В начале сентября... новую коллекцию... показал испанский кутюрье Хоакин Верду.

(№ 39, s. 58)

Wyrazy mające taką postać formalną są zapożyczeniami z języka francuskiego i uzupełniają szereg: *конферансье, крупье, портье, рантье* itp.⁴ Nie można tego, niestety, powiedzieć o nowym elemencie występującym w kontekście: *Мой горячий мачо* (№ 27, s. 57), ponieważ nie wykazuje on analogii do typu zapożyczeń, ustalonego już w systemie leksykalnym języka rosyjskiego. Pewnego podobieństwa, ale tylko ze względu na źródło zapożyczenia, można doszukiwać się w wyrazach: *гидальго, кабальеро*. Na tle przytoczonych kontekstów dość interesująco prezentują się, z jednej strony, nazwy stopni wojskowych, z drugiej – tytuły przynależne konkretnym osobom, takim jak Ernesto Che Guevara i Fidel Castro:

Кубинское правительство рекомендовало... ограничиться снимками... наиболее соответствующими... образу погибшего команданте.

(№ 32, s. 60)

На концерте присутствовал сам великий командоро...

(№ 29, 2002, s. 33)

Rzeczowniki te wchodzą do grupy nazw typu: *дуче, фюрер* lub *генералиссимус*, które jednoznacznie kojarzone są z konkretnymi postaciami. Leksemem z peryferii systemu, niemającym sobie podobnych, zaczerpniętym z innej kultury, jest określenie duchowego przywódcy – *гуру*. Przejawia ono stosunkowo dużą frekwencję i występuje w różnych kontekstach, co – z jednej strony – można tłumaczyć brakiem politycznych konotacji, natomiast z drugiej – modą, np.:

Литературный гуру В.В. Ерофеев заявил...

(№ 45, s. 48)

Na rodzaj gramatyczny omawianych rzeczowników wskazują przymiotniki i / lub forma osobowa czasownika w czasie przeszłym. W przypadku nazw odnoszących się i do mężczyzny, i do kobiety (ros. «общий род») to właśnie wykładnik tekstowy decyduje o rodzaju:

³ W nawiasie podany jest numer czasopisma *Ogonek* z roku 2001, a także numer strony. Jeśli cytowany przykład pochodzi z innego rocznika, to wskazany jest również rok. Innym źródłem jest «Независимая газета» [dalej: НГ]. Przykłady z niej zaczerpnięte są opatrzone informacją o dniu, miesiącu i roku wydania numeru. Źródłem pozostałych przykładów jest Internet [dalej: In].

⁴ Przykłady podaję za: Л.К. Граудина, В.А. Ицкович, Л.П. Катлинская: *Грамматическая правильность...*, s. 80–82.

Может, у моей визави тоже сломалась машина?

(№ 39, s. 59)

... точно сказать не может даже мой визави...

(№ 6, 2002, s. 26)

W przytoczonych zdaniach wyznacznikiem kategorii rodzaju są odpowiednie zaimki rodzajowe. Jeśli wyraz odnosi się do kobiety, to uzyskuje gramatyczne znaczenie rodzaju żeńskiego:

Чем успешнее бизнесвумен, тем яростнее она отстаивает свои позиции.

(№ 27, s. 56)

Rzeczownik dołącza do grupy wyrazów obcego pochodzenia używanych nie jako formy grzecznościowe przy zwracaniu się do kobiety: *леди, фрау, пани* itp., ale jako określenie odnoszące się do pewnej sfery jej działania, podobnie jak:

... это такая нью-йоркская эмансипе.

(№ 11, 2002, s. 57)

Do rzeczowników żywotnych należą również nazwy zwierząt, generalnie zaliczane do gramatycznego rodzaju męskiego, ale w przypadku określenia samicy używane z wykładnikami rodzaju żeńskiego. Do grupy ptaków i zwierząt typu: *колибри, марабу; динго, маго* itp. dołącza nazwa rasowego psa:

... характер басенджи покладистый, но не подобоострастный...

(№ 42, s. 17)

Kontekst nie zawiera przesłanek ani odnośnie do płci zwierzęcia, ani odnośnie do rodzaju gramatycznego rzeczownika. Natomiast w przypadku użycia nazwy małpy uwidacznia się rodzaj gramatyczny:

... шимпанзе был немного расстроен.

(In)

Tego typu przykłady wykazują największą frekwencję, ponieważ chodzi tu o wyrażenie pojęcia gatunkowego. Znaczenie rodzaju naturalnego uzyskuje się najczęściej za pośrednictwem systemu słowotwórczego, który stara się za pomocą dostępnych mu środków osiągnąć maksymalnie wyraźną dyferencjację rodzajową. Przykładowo, gramatycznie i logicznie poprawne zdanie: *Эму снесла яйцо* pozostanie raczej w sferze teorii. Desygnat nazwy jest bowiem rodzajem strusia, co zyskuje odzwierciedlenie w postaci połączenia *страус эму*. Rzeczownik uściślający znaczenie gramatycznie ma nacehowa-

nie rodzajem męskim, a oprócz tego jest odmienny. Kolejny etap stanowi określenie samicy rodzimymi środkami słowotwórczymi: *страусиха*, dokładniej *страусиха эму* albo opisowo: *самка страуса эму*. W ten sposób rzeczownik *эму* nie uzyskuje stosownych wykładników tekstowych, rozwiązujących problem płci. Niniejszy proces to wyraźny przykład dążności systemu językowego do precyzji wyrażania treści, co nie zawsze jest w tym stopniu osiągalne tylko na drodze syntaktycznej.

Rzeczowniki nieżywotne są w większości rodzaju nijakiego i fakt ten potwierdzają w tekście inne odmienne części mowy:

... *какое-нибудь кунг-фу*.

(№ 26, s. 54)

И еще одно дефиле.

(№ 26, s. 59)

У него политическое ток-шоу.

(№ 40, s. 15)

Jednakże bliższa analiza niektórych związków wyrazowych pod kątem wyrażenia kategorii rodzaju pozwala stwierdzić chwiejność tej kategorii, pewne odstępstwa od przyjętych zasad. Prowadzi to czasami do zjawiska dwurodzajowości: innej ze względu na system, a innej z uwagi na tekst. Można natknąć się na brak zgodności w rodzaju między subjektem i predykatem (rzeczownikiem i czasownikiem), np.: *А там и евро поспел* (№ 45, s. 17), lub niepełną między nimi zgodność: *По официальному курсу Инесо равнялся 90 коп* (№ 46, s. 25). Ponieważ *песо* (*пезо*) jest rodzaju nijakiego, to do nazw walut zakończonych na *-о* powinno dołączyć *евро*⁵. Komentarze dotyczące takiego czy innego rodzaju gramatycznego nazw walut mogą być rozmaite. Najczęściej mają na celu uzasadnienie konkretnego użycia, które pozostaje w pewnej niezgodności z ogólną tendencją.

Wykładniki tekstowe dają nam także możliwość prześledzenia zmiany rodzaju gramatycznego, np. *пенси-кола* w złożeniu jest rodzaju żeńskiego, ale w przypadku użycia tylko pierwszego członu zmienia rodzaj na nijaki, np.:

Новое поколение выпивает мое пенси.

(№ 48, s. 23)

Tymczasem wyraz *пенси*, zilustrowany w słowniku kontekstem «*банки из-под пива и пенси*», określany jest jako rzeczownik rodzaju żeńskiego (TS). Wśród nieodmiennych nazw marek samochodów również stwierdzamy odstępstwo od przyjętej zasady, np.:

⁵ Podobnie jak *су, сольдо, скудо*. Por. Л.К. Граудина, В.А. Ицкович, Л.П. Катлинская: *Грамматическая правильность...*, s. 80–81.

10-летняя «Ауди-80», стоявшая в Германии примерно 6 тысяч дойчмарок, в России продавалась уже за шесть тысяч долларов.

(№ 49, s. 19)

Trzy tekstowe wykładniki rodzaju żeńskiego znajdują potwierdzenie w słowniku (TS). Tego typu zjawisko można wyjaśnić bliskim związkiem z wyrazem nadrzędnym, w tym wypadku: *иномарка* lub *машина*. Ale nazwy *нежо*, *рено*, *порше* są rodzaju męskiego, a zatem dla nich wyrazem nadrzędnym jest *автомобиль* (TS). Zjawisko konkurencyjności między rodzajem nijakim systemowo obsługującym rzeczowniki nieżywotne obcego pochodzenia a rodzajem gramatycznym wyrazu nadrzędnego stanowi istotę wahania w rodzaju niektórych rzeczowników. Jako przykład można przytoczyć szereg kontekstów, w których wyraz nadrzędny jest wyrażony *explicit*, a zapożyczenie znajduje się w pozycji przydawki rzeczownej – dopowiedzenia, np.:

...пристрастие к фрукту киви ...

(№ 6, s. 45)

... в стиле фьюжн ...

(№ 40, s. 19)

Вам нужно найти материалы..., посвященные... чемпионам борьбы сумо.

(№ 35, s. 30)

То же относится к музыке регги, придуманной на Ямайке.

(№ 36, s. 23)

Она просто без ума от собачки древнейшей породы басенджи.

(№ 42, s. 17)

Tego typu konstrukcje uzasadnione są przybliżeniem odbiorcy semantyki wyrazów nieodmiennych.

Używanie obok zapożyczenia wyrazu objaśniającego jest zabiegiem, z jednej strony, ze wszech miar pozytywnym, z drugiej – spowalnia proces asymilacji tegoż zapożyczenia⁶.

Zjawiskiem bardzo częstym są konteksty, w których nie realizuje się związek zgody, a więc jakiegokolwiek przesłanki odnośnie do rodzaju danego rzeczownika nie występują. Są to przede wszystkim formy mianownika liczby pojedynczej w połączeniach subiekt – predykat, np.:

Фьюжн выходит из моды? Ерунда...

(НГ, 27.12.2002)

⁶ Szczegółowo omawia to zjawisko K.S. Gorbaczewicz. Zob. К.С. Горбачевич: *Нормы современного...*, s. 171–176.

Я не мафиози...

(№ 10, s. 56)

В гостиницах для таких дел есть портье.

(№ 7, s. 58)

W innym związku składniowym – związku rządu – również nie stwierdzamy obecności wykładników kategorii rodzaju. Rzeczowniki nieodmiennie pełnią w cytowanych przykładach funkcję dopełnienia:

Комиссия по приговорам США рекомендовала увеличить наказание за распространение экстази более чем в 15 раз.

(№ 13, s. 7)

С самого детства одно и то же: нарезка оливье ..., сервировка стола, и т.д.

(№ 52, s. 5)

Здесь можно найти ... и респектабельные четырехзвездочники с умеренными ценами и джакузи в ванной комнате.

(№ 42, s. 45)

Mogą również pełnić funkcję przydawki rzeczownej:

В прошлую субботу ... прошел Кубок президента России по дзюдо.

(НГ, 27.12.2002)

Ненависть к суши мне не вполне понятна.

(НГ, 27.12.2002)

У Линкольна не человеческое лицо, а морда шимпанзе.

(№ 40, s. 60)

Występowanie nowych wyrazów w tego typu kontekstach jest zjawiskiem częstym, dlatego właśnie takie przykłady poświadczają funkcjonowanie objaśnianego wyrazu w ramach istniejących w systemie kategorii gramatycznych, w tym również kategorii rodzaju, np.: *дзю-до является самым молодым видом спорта*, г.п. (SNS); *автомобиль марки «Пежо»*, г.т. (SNS).

Omówienie będących przedmiotem niniejszego artykułu rzeczowników nieodmiennych oraz podanie egzemplifikacji w ramach grupy wyrazów uznanych w gramatyce za nieodmienne w zasadzie zostało wyczerpane. A jednak w ramach analizowanego materiału zwraca uwagę specyficzny rodzaj barbaryzmu. Jest to rzeczownik *лайф*, dysponujący możliwością odmiany przez przypadki, a jednak nieodmienny:

Три года ублажаешь боссов кофе со сливками, потом кого-нибудь из них охмураешь на всю остальную благонравную лайф.

(№ 46, s. 49)

Wyraz ten w znaczeniu kontekstowym stanowi ekwiwalent rosyjskiego *жизнь*. Przynależna mu kategoria rodzaju jest zgodna z jego rosyjskim odpowiednikiem. Jeden przykład nie może być podstawą do uogólnień, ale, z jednej strony, używanie barbaryzmów, z drugiej zaś – skłonność do analityzmu stanowią pewną tendencję w rozwoju współczesnego języka rosyjskiego. *Life* (№ 6, s. 26) tę tendencję potwierdza.

W liczbie mnogiej kategoria rodzaju ulega neutralizacji (wyjątek: żywotne / nieżywotne w bierniku), dlatego też na podstawie kontekstu można wnioskować jedynie o liczbie, np.:

Гуру прячутся где-то рядом.

(№ 35, s. 34)

Настоящие мачо любят не балет, а балерин.

(№ 11, s. 32)

Возможно шимпанзе запоминают больше.

(НГ, 25.12.2002)

Традиционные дефиле Армани обычно проходят в специально построенном для этих целей миланском Teatro Armani...

(НГ, 27.12.2002)

Można przytoczyć jeszcze wiele przykładów potwierdzających regułę syntaktycznego wyrażania kategorii liczby. Należałoby jednak zwrócić uwagę na dwa inne zjawiska związane z mnogością. Niektóre rzeczowniki są zapożyczane w formie liczby mnogiej, np.: *Russians, commandos*, i w języku rosyjskim znaczenie to zachowują. Świadczą o tym przykłady:

В Марселе посадили самолет для дозаправки, французские командос взяли самолет штурмом.

(№ 42, s. 19)

Одно время у нью-рашенс была такая мода – подтверждать свой интеллект патентами на изобретения.

(№ 25, s. 18)

Нэпманы, нью-рашенс и нью-джус вываливались из ресторанов.

(In)

Drugie spostrzeżenie dotyczy rzeczowników nieodmiennych rodzaju nijakiego zakończonych na *-и*, typu: *сафару, травести, джерси, татами*, które mogą być używane z wykładnikami liczby bądź pojedynczej (*сафару было ...*), bądź mnogiej (... *изумительные сафару*), a są przy tym bardzo podobne do rzeczowników występujących tylko w liczbie mnogiej typu: *граффити* (SIS) i *спагетти* (SNS). Cytowany przez nas przykład może wskazywać zarówno na liczbę pojedynczą, jak i mnogą:

На улицах песни никто не поет, стены граффити никто не разрисовывает.

(№ 14, s. 43)

Prawdopodobnie jest to nie tylko problem egzemplifikacji, ale również postrzegania desygnatu zjawiska jako jednego dzieła, jednego aktu. Połączenie *смачное граффити* (№ 32, 2002, s. 52) jest tego dowodem. Granica między rzeczownikami z kwalifikatorami rodzaju a tymi, przy których wskazuje się jedynie na użycie w liczbie mnogiej, nie jest precyzyjnie ustalona. Zapożyczenia z języka włoskiego są, być może, dość specyficznym przykładem wyrazów obcego pochodzenia, których nie można deklinować z przyczyn morfonologicznych. Z kolei sam element finalny (-u) odbierany jest podświadomie jako wyznacznik liczby mnogiej. Nie zmienia to jednak faktu, że forma mianownika liczby mnogiej, jeśli tę kategorię liczby można ustalić, nie zawiera żadnych przesłanek odnośnie do możliwości istnienia odpowiedniej formy w liczbie pojedynczej, jak też ewentualnej przynależności do kategorii *pluralia tantum*, por. *мюсли* (SIS). W wypadku braku takich wyrazów w słowniku o kategorii liczby można wnioskować jedynie na podstawie paralelnych przykładów w liczbie pojedynczej. Natomiast możliwość odmiany przez przypadki lub jej brak w wypadku wyrazów występujących tylko w liczbie mnogiej stwierdzić jest najtrudniej, a pomocne w tym okazują się wykładniki tekstowe, które odgrywają ważną rolę w procesie kształtowania i ustalania niektórych kategorii gramatycznych.

- Rezultaty przeprowadzonej analizy pozwalają wysnuć następujące wnioski:
- większość rzeczowników zapożyczonych uzyskuje na gruncie języka rosyjskiego kategorię rodzaju; nie mają jej rzeczowniki używane tylko w liczbie mnogiej, w tym również *pluralia tantum*;
 - sposób przyswojenia rzeczownika, nadana mu forma zewnętrzna oraz jego semantyka decydują o jego odmienności / nieodmienności;
 - wykładnikami kategorii rodzaju rzeczowników nieodmiennych są wyrazy odmienne, z którymi zapożyczenie wchodzi w związki syntagmatyczne, dające informację o omawianej kategorii;
 - w większości wypadków kategoria rodzaju nie realizuje się w tekście, ponieważ rzeczowniki obcego pochodzenia są używane w funkcji dopełnienia lub przydawki rzeczownej, ale występują w słownikach jako materiał egzemplifikacyjny, np.: *культивировать киви* (SIS); *это «пежо»* (SNS); *спектакль моды кутюрье В. Зайцева ...* (TS); *на машине «ауди»* (TS); *мощный мотор «Порше»* (TS); *мюсли для диабетиков* (SIS); nie należy do rzadkości zupełny brak przykładowych połączeń;
 - kwalifikatory słownikowe są więc niejednokrotnie przyznawane na podstawie wiedzy autorów słowników o samym systemie;
 - wyrazy nadrzędne stanowią element pośredniczący w przyswajaniu wyrazu zapożyczonego, np. *фрукт киви; салат оливье; кухня фьюжн, музыка фьюжн;*

- w wypadku niepełnego przyswojenia rzeczownika zauważalne jest jego wahanie odnośnie do kategorii rodzaju, co niekiedy bywa tłumaczone wpływem wyrazu nadrzędnego, por. *фрукт киви, замороженное киви*;
- niekiedy dobór wyrazu nadrzędnego może być zjawiskiem wtórnym, polegającym na zaakceptowaniu rodzaju wynikającego z wykładników kontekstowych, por. *ауди, пежо*;
- niektóre zjawiska mają charakter jednostkowy, np. *мое пенси і лайф*;
- grupa wyrazów nieodmiennych obcego pochodzenia jest dość mobilna w sferze aktywnego i pasywnego zasobu słownictwa; bardzo dużo wyrazów tej grupy należy do rzadkich i nieużywanych, np. *басенджи*;
- zjawisko pożyczek językowych w ostatnich latach tak bardzo się nasiliło, że systemy językowe niejednokrotnie nie nadążają z rejestracją nowych elementów.

Zjawisko ustalania kategorii rodzaju jest procesem historycznym i będzie istnieć dopóty, dopóki do systemu językowego będą trafiały nowe zapożyczenia.

Ева Стрась

Текстовые показатели категории рода несклоняемых существительных в русском языке

Резюме

В статье представлены проблемы, связанные с функционированием в тексте русских существительных иностранного происхождения. Многие из них несклоняемы, но вступая в синтагматические отношения они сочетаются со склоняемыми частями речи, обладающими категорией рода. Следовательно несклоняемые существительные иноязычного происхождения должны обладать категорией рода. Принципы классификации существительных в рамках рассматриваемой категории представлены в виде нормы в грамматике русского языка, однако при их употреблении в тексте неоднократно замечается их неустойчивость или несоответствие в роде. Это результат влияния родового (обобщающего) слова или неполного их освоения языковой системой.

Ewa Straś

Textual exponents of gender of uninflected nouns in Russian

Summary

The author of the article tackles the issue of noun borrowings in the Russian language. Most of them are uninflected, but in syntagmatic systems they create linguistic structures with inflected words that possess the gender category. Therefore, noun borrowings have to possess the quality of gender. As far as gender is concerned, the rules for classifying these nouns have been regularized, but the use of new borrowings reveals some instabilities of these regulations. These instabilities result from the influence of a main clause or from the lack of acquisition of a new borrowing in the system.